

1) makroračunovodstvo (društveno računovodstvo)

2) mikroračunovodstvo (računovodstvo preduzeća, poslovno računovodstvo).

Društveno računovodstvo se razvilo iz potrebe uvida u ekonomsku aktivnost zemlje, i rezultate nacionalne privrede. Predmet ovog računovodstva su agregati proizvodnje koji najpotpunije odražavaju rezultate nacionalne privrede – društveni proizvod i nacionalni dohodak. Podela makroračunovodstva:

1) sistem društvenog proizvoda i nacionalnog dohotka,

2) "input-output",

3) tabele

4) sistem finansijskih tokova,

5) bilans plaćanja i bilans društvenog bogatstva (nacionalni bilans).

Poslovno računovodstvo se vodi u preduzećima i odnosi se na ekonomske transakcije u preduzeću i obuhvata ekonomske procese koji se mogu izraziti u novcu i to kako eksterne (nabavka I prodaja), tako i interne (proizvodnja).

Racunovodstvo u preduzecu obuhvata:

1. knjigovodstvo

2. računovodstveno planiranje

3. računovodstveni nadzor

4. računovodstvenu kontrolu

1) Knjigovodstvo se može odrediti kao dokumentovana i strogo formalna evidencija zasnovana na potpunom skupljanju i na uobičajenom hronološkom i stvarnom sređivanju podataka svih nastalih individualiziranih poslovnih procesa i stanja koji zbog izražavanja u novčanoj jedinici mere omogućavaju da se dobije slika o celokupnom poslovanju. U knjigovodstvu su sistematski skupljeni, sredjeni i obradjeni svi podaci koji se odnose na menjanje sredstava, obaveza prema izvorima sredstava, prihoda ili rashoda i koji omogućavaju da se bilo kada sastavi bilans stanja i bilans uspeha.

Sintetičko knjigovodstvo je poznato pod nazivom **finansijsko knjigovodstvo (glavno, centralno)**. Ono sinhronizuje rad celog knjigovodstva i pruža sve važnije podatke o poslovanju preduzeća. Knjizenje u finansijskom knjigovodstvu se vrši uglavnom sumarno i to obično posle detaljnog knjizenja u analitičkim knjigovodstvima, kao i to da se radi o evidencijama isključivo u vrednosnim pokazateljima.

Analitičko knjigovodstvo vodi evidencije o pojedinim delovima sredstava i izvora sredstava, prihoda i rashoda u naturalnim i vrednosnim pokazateljima.

2) Računovodstveno planiranje je skupljanje, uređivanje, početno obrađivanje i prikazivanje podataka o budućem poslovanju. Za razliku od knjigovodstva koje je usmereno prema prošlosti, RP je usmereno ka budućnosti. U domen računovodstvenog planiranja treba uključiti sve one poslovne promene o budućem poslovanju koje će ujedno biti i predmet knjigovodstvene evidencije. Krajni cilj RP je izrada predračuna.

3) Računovodstveni nadzor je posebna kontrola nad knjigovodstvenim dokumentima i kasnijom obradom knjigovodstvenih podataka. Njegova briga je da su knjigovodstveni izveštaji sigurni. (Ovde spada nadzor nad poslovanjem sa stanovništva privredno-finansijskih propisa)

4) Računovodstvena analiza – Za svoju polaznu osnovu koristi informacije knjigovodstva i računovodstvenog planiranja. Kod ove analize posebno se po uzrocima raščlanjuje odstupanje ostvarenih veličina od planiranih i standardnih.

KARAKTERISTIKE	FINANSIJSKO RAČUNOVODSTVO	UPRAVLJAČKO RAČUNOVODSTVO
Korisnici	Bavi se pružanjem finansijskih informacija spoljnim korisnicima kao što su: vlasnici, kreditori, specijalizovane agencije itd.	Bavi se pružanjem informacija koje traži „menadžment“ preduzeća, a za potrebe: planiranja, donošenja odluka, kontrole poslovanja u preduzeću.
Pravila (principi)	Primena određenih, opšte prihvaćenih principa je neophodna da bi se osigurala objektivnost u prosledivanju finansijskih informacija spoljnim korisnicima.	Primena opšte prihvaćenih principa nije važna, zato što su korisnici finansijskih informacija zapravo oni koji određuju zahteve, ciljeve istih informacija. Troškovi prema prihodu najvažniji su principi u proizvodnji ovih informacija.
Orijentacija	Orijentacija u izveštavanju je prema događajima koji su se desili u bliskoj prošlosti (od poslednjeg izveštaja). Takođe, spoljni korisnici mogu znati šta se desilo u finansijskoj aktivnosti preduzeća.	Orijentacija je prema anticipiranju i predviđanju budućnosti, tako da „menadžment“ preduzeća može ove informacije da iskoristi za donošenje odluka o poslovanju preduzeća u nastajućem periodu.

Finansijsko računovodstvo je orijentisano ka potreba eksternih korisnika, a **upravljacko** ka potrebama internih korisnika (menadžmenta)

Osnovne ekonomske kategorije računovodstva su :

1) **Sredstva i obaveze prema izvorima sredstava** (ekon.kategorije koje su definisane prema njihovom stanju u odredjenom trenutku)

2) **Rashodi i prihodi** (ekon.kategorije koje su definisane prema njihovoj kumulativi u odredjenom vremenskom periodu)

Pod sredstvima se podrazumevaju

Stvari, prava i novac kojim se raspolaže u jedinici računovodstvenog obuhvatanja, kao i razgraničeni troškovi. S gledišta funkcionisanja u jedinici računovodstvenog obuhvatanja, sredstva se grupišu u :

- 1) Osnovna sredstva (ili stalna sredstva ili imobilije)
- 2) Obrtna sredstva (mobilije)
- 3) Sredstva rezervi
- 4) Sredstva zajedničke potrošnje.

Osnovna sredstva

Podrazumevaju stvari, prava i novac kao sredstva koja učestvujući u posl. procesima postepeno prenose svoju vrednost na posl.učinke i vraćaju se u prvobitno pojavni oblik, u razdoblju dužem od jedne godine, a i dugoročno razgraničeni TR; izuzetak – zemljište čija se vrednost ne prenosi.

Obrtna sredstva

Podrazumevaju stvari, prava i novac kao sredstva koja se jednokratnom upotrebom troše u posl.procesima, prelaze iz jednog pojavnog oblika u drugi, prenoseći odjedanput svoju celokupnu vrednost, a i kratkoročno razgraničeni TR. Obrtna sredstva se vraćaju u prvobitni oblik u razdoblju kraćem od 1 godine.Osn. i obr. sredstva čine **posl.sredstva u užem smislu.**

10. Izvori sredstava

Pod njima se podrazumevaju pravna i fizička lica od kojih jedinica računovodstvenog obuhvatanja pribavlja sredstva. Ovde spadaju obaveze neodređenog i određenog roka dospeća.

Prihodi

Prodajne vrednosti onih posl. učinaka (proizvoda i izvršenih usluga), uključujući iznose svih oblika dobijenih naknada, a i iznosa povećanja sredstava i smanjenja obaveza, kojima se povećava posl. rezultat u određenom razdoblju.

Rashodi

TR prodatih posl. učinaka (proizvoda i izvršenih usluga) uključujući iznose svih oblika datih nekalkulativnih naknada, a i iznosi svakog smanjenja sredstava i povećanja obaveza prema izvorima sredstava i povećanja obaveza prema izvorima sredstava kojima se terete prihodi u određenom razdoblju.

Troškovi

Cenovno izraženi utrošci elemenata posl. procesa u stvaranju proizvoda ili pružanja usluga kao posl. učinaka.

Osnovna sredstva u obliku stvari obuhvataju:

- 1) Zemljište
- 2) Gradjevine
- 3) Oprema
- 4) Šume i dugogodišnji zasadi
- 5) Osnovno stado
- 6) Zalihe investicionog materijala namenjenog za ugradjivanje u druge stvari iz osn. sredstava, ako imaju privredni značaj za jedinicu rač. obuhvatanja.

Osnovna sredstva u obliku stvari mogu biti: 1) u upotrebi, 2) u pripremi i 3) van upotrebe.

Osnovna sredstva u upotrebi su stvari sposobne za upotrebu bez obzira da li se stvarno koriste u jedinici rač. obuhvatanja.

Osnovna sredstva u pripremi su stvari koje su u fazi osposobljavanja za upotrebu i za koje se osnovano očekuje da će biti osposobljena za upotrebu.

Osnovna sredstva van upotrebe su stvari bez perspektive korišćenja i time rač. obuhvatanja.

Nabavna vrednost osnovnog sredstva predstavlja ulaganje potrebno za njegovo pribavljanje i uvođenje u upotrebu. Nabavna vrednost sastoji se iz faktorne cene i eventualnih dažbina, troškova prevoza i montaže, kao i za ostalih neposrednih troškova. (kod zemljišta i umetnickih predmeta je nabavna vrednost jednaka neotpisanoj vrednosti)

Ispravka vrednosti osnovnih sredstava je onaj deo nabavne vrednosti koji je već napustio prvobitan oblik tog osnovnog sredstva obračunom amortizacije.

Likvidaciona vrednost osnovnog sredstva je tržišna vrednost rashodovanog osnovnog sredstva umanjena za eventualne troškove njegovog rashodovanja.

Revalorizacija osnovnih sredstava predstavlja usklađivanje originalne vrednosti ranije stečenih osnovnih sredstava sa kretanjem cena u veku korišćenja osnovnog sredstva ili usklađivanje ispravke vrednosti. Osnovicu za revalorizaciju iz osnovnih sredstava čine: vrednost, ispravka vrednosti i neotpisana vrednost osnovnog sredstva.

Amortizacija može biti vremenska i funkcionalna. Vremenska amortizacija podrazumeva obračunavanje amortizacije s obzirom na vreme trajanja upotrebe osnovnog sredstva, a funkcionalno s obzirom na stvarno korišćenje osnovnog sredstva. Za knjigovodstveno evidentiranje krajnje posledice amortizacije na osnovnim sredstvima postoje dva knjigovodstveno-tehnička postupka: direktno i indirektno otpisivanje. Direktno otpisivanje se vrši na samom računu osnovnog sredstva i to na taj način što mu se odobrava iznos izračunatog obezvređenja uz istovremeno zaduženje istim iznosom jednog posebnog računa rashoda tzv. **računa otpisa**. Indirektno otpisivanje ima za cilj da obezbedi pri vršenju bilansiranja dobijanje takve slike koja

će pružiti kako vrednost samog osnovnog sredstva i njegovog postepenog smanjenja usled neprekidnog trošenja, tako i veličinu samog kapaciteta osnovnih sredstava izraženu u njihovoj početnoj nepromenljivoj vrednosti za sve vreme trajanja njihovog korišćenja. Ovo se postiže na taj način što se na aktivnim računima osnovnih sredstva ne knjiži ništa u vezi njihovog amortizovanja, već se za izračunati iznos obezvređenja promenom odgovarajuće procentne stope zadužuje račun **obračunata i uplaćena amortizacija**, a istovremeno se otvara novi pasivni račun **IVOS** i njemu se odobrava isti iznos. Kao račun čisto korektivne funkcije u odnosu na osnovna sredstva prikazuje se i sam na aktivnoj strani bilansa kao odbitna pozicija vrednosti osnovnih sredstava.

Obrtna sredstva u obliku stvari obuhvataju:

- 1) **Materijal u širem smislu** (nabavljeni osnovni i pomocni materijal, poluproizvodi, gorivo, mazivo)
- 2) **Sitan inventar u širem smislu** (alati, uređaji, povratna ambalaza)
- 3) **Nedovršena proizvodnja u širem smislu** (nedovršena p. Na proizvodnim radnim mestima, sopstveni poluproizvodi, delovi namenjeni daljoj proizvodnji)
- 4) **Gotovi proizvodi i trgovinska roba** – proizvodi koji su sa aspekta jedinice rač. obuhvatanja namenjeni neposrednoj prodaji ili ostvarenju zajedničkog prihoda

Trgovinsku robu sacinjavaju proizvodi koje je jedinica rač. obuhvatanja nabavila i namenila prodaji.)mogu biti na zalihama, u pripremi, upotrebi, na putu)

Obrtna sredstva u obliku stvari mogu biti: 1) na zalih, 2) u pripremi, 3) u upotrebi ili 4) na putu.

Obrtna sredstva na zalih - Zalihe materijala, sitnog inventara i trovinske robe vrednuju se inicijalno po nabavnoj ceni, materijal na putu po očekivanim nabavnim cenama, a nedovršena proizvodnja i zalihe gotovih proizvoda troškovima koji su bili proizorkovani njihovim nastankom.

Obrtna sredstva u pripremi - materijali i sitan inventar dati na obradu, doradu ili manipulaciju, kao i poluproizvodi i delovi namenjeni daljoj proizvodnji

Obrtna sredstva u upotrebi - stanje proizvodnje u toku i sitan inventar u upotrebi

Obrtna sredstva na putu - stvari kupljene od dobavljača koje još nisu prispele u jedinicu rač. obuhvatanja, ako i stvari koje su izašle iz skladišta, a koje još nije preuzeo kupac.

3.2 i 3.2.1 Osnovna sredstva u obliku prava (i razgraničenih TR) obuhvataju:

1) **Materijalna prava** - prava na patent, licencu, model, žig, uzorak, korišćenje proizvodno-tehničke dokumentacije, kao i prava sa osnovnim sredstvima koja pripadaju drugoj jedinici rač. obuhvatanja

2) **Osnivačka ulaganja** - razgraničeni trošak u vezi sa: studijama, istraživanjima, otkupom i odštetama, investiciono-tehničkom dokumentacijom, školovanjem kadrova, režijom i drugim troškovima povezanim za izgradnju preduzeću

3) **Potraživanja u vezi sa izgradnjom osnovnih sredstava** - potraživanje za avanse, po osnovu investicija i potraživanje po osnovu zajedniče izgradnje osnovnih sredstava

SA PREZENTACIJA 3.2.2. -Obrtna sredstva u obliku prava(i razgraničenih TR) obuhvataju:

- 1) **Kratkoročne hartije od vrednosti** - primljeni blagajnički zapisi, čekovi i avalirane menice
- 2) **Tekuća potraživanja** - tekuća potraživanja od kupaca, iz zajedničke dobiti, po osnovu datih kredita koja dospevaju u roku od godinu dana
- 3) **Nekalkulisani TR** - su troškovi koji u datom obračunskom periodu nemaju konačnog nosioca i još ne utiču na poslovni rezultat obračunskog razdoblja
- 4) **Nedospeli rashodi** - troškovi proizvoda date jedinice rač. obuhvatanja koji su je napustili u vidu ulaganja u sticanju zajedničkog prihoda i koji su utrošeni u sledećoj fazi procesa proizvodnje.
- 5) **Nepokrivene akontacije iz naslova buduće dobiti.**

Potraživanja za koja ne postoji verovatnoća naplate u odgovarajućem roku treba izdvojiti iz redovnih potraživanja i posebno ih iskazati kao **sumnjiva**. Poseban vid sumnjivih potraživanja su **sporna** potraživanja za koja je već započeo sudski postupak.

Plasmani sredstava obuhvataju:

- 1) Potraživanja po osnovu kratkoročno datih kredita
 - 2) Potraživanja po osnovu dugoročno datih kredita
 - 3) Potraživanja po osnovu udruženih, odnosno uloženi sredstava sa drugim jedinicama računovodstvenog obuhvatanja
 - 4) Uložena sredstva u hartije od vrednosti (deonice, obveznice), odnosno u druga preduzeća.
- 1+2 imaju određene uslove unovčenja, a 3+4 unovčavaju se saglasno utvrdjenim uslovima

3.4.NOVAC

Osnovna sredstva u obliku novca

Njima se smatraju samo izdvojena novčana sredstva za investicije.

Obrtna sredstva u obliku novca obuhvataju:

- 1) Novac u blagajni
- 2) Novac na žiro računu
- 3) Novac na prolaznom računu u vezi s naplatom zajedničkog prihoda
- 4) Novac na deviznom računu
- 5) Otvoreni akreditivi
- 6) Novac na izdvojenim računima za tekuće potebe.

Sredstva rezervi u obliku novca nalaze se na posebnom računu, a koriste se za dopunjavanje smanjenih obrtnih sredstava zbog gubitka, obezbeđenje od poslovnih rizika i obezbeđenje socijalne stabilnosti radnika.

PPT 4. Obaveze prema izvorima sredstava - trajni kapital (sopstveni izvori) predstavljaju obaveze prema izvorima sredstava koje ne dospevaju dok preduzeće posluje kao i osnovački ulozi na neodređeni rok. Trajni kapital čine: nominirani kapital (društveni kapital, deonički kapital, trajni ulozi i inokosni kapital) i nenominirani kapital - rezerve (zakonske, statutarne, slobodne, neraspoređena dobit iz ranijih godina). Nepokriveni gubitak predstavlja ispravku vrednosti trajnog kapitala.

Fondovi su sačuvani deo dobiti u jedinici rač. obuhvatanja, a formiraju se raspoređivanjem dobiti, revalorizacijom i na druge načine.

Nedospeli prohodi mogu se pojavljivati samo ako od strane jedinice rač. obuhvatanja ne postoji klasična obaveza prema poručiocima za unapred primljene uplate ili za neplaćene fakturisane usluge za koje se plaćanje vrši bez obzira na vreme obavljanja odogovarajućih uluga.

Nepokriveni prohodi se pojavljuju u slučaju ako porodaja nije naplaćena ili pokrivena instrumentima plaćanja i ako zbog toga nisu uneseni u ukupan prohod datog razdoblja.

Unapred ukalkulisani troškovi imaju svrhu da u narednom razdoblju pokriju stvarno nastale materijalne troškove koje zbog njihovog visokog iznosa ili po svojoj nameni treba rasporediti u više razdoblja.

Obaveze u užem smislu mogu se pojavljivati kao: obaveze iz tekućih poslovnih odnosa i obaveze iz osnove finansiranja od strane drugih.

Obaveze iz tekućih poslovnih odnosa javljaju se po osnovi:

- 1) nabavke elemenata poslovnog procesa
- 2) izdatih menica
- 3) primljenih avansa od kupaca po kojima nisu izvršene obaveze
- 4) obračuna društvenih dažbina i iz drugih razloga

Obaveze iz osnova finansiranja od strane drugih pojavljuju se kao:

- 1) Obaveze po osnovu kratkoročno dobijenih kredita
- 2) Obaveze po osnovu dugoročno dobijenih kredita
- 3) Obaveze po osnovu uloženi ili udruženi sredstava drugih jedinica rač. obuhvatanja

Mesto i nosioci troškova (omogućavaju kontrolu ekonomičnosti trošenja) - Mesto troškova je funkcionalno, prostorno ili stvarno zaokružena celina u okviru jedinice rač. obuhvatanja u kojoj ili u vezi s kojom se u poslovanju pojavljuju troškovi koji je moguće raspoređivati na pojedinačne nosioce i za koje postoji tamo odgovornost. Troškovi koji neposredno ili isključivo terete pojedina mesta troškova su DIREKTNI TR tih mesta troškova, a troškovi koji se putem ključa raspoređuju na dva ili više mesta su INDIREKTNI.

D.T. su oni koji se direktno na osnovu dokumentacije mogu vezati za nosioce TR kao npr. TR materijala za izradu i TR rada radnika po radnom nalogu (pr. Troškovi amortizacije, zakupnina, ciscenje) Sto je vece ucesce indirektnih tj opstih troškova u ceni koštanja, manja je sansa da cena koštanja gotovih proizvoda bude realna.

Radni nalozi su sifrirane porudzbine koje sadrže D i I TR nastale u proizvodnji jedne vrste proizvoda i bice ih onoliko koliko i vrsta proizvoda. Cesto se koriste u praksi za smanjivanje dobiti, tako sto se povecavaju TR koji cine odredjenu vrstu proizvoda.

5.4. Redovni rashodi

Su vrednosti utrošeni materijalni inputa, kao i vrednosti svih ostalih planiranih i angažovanih inputa.

Vanredni rashodi

Su izgubljene vrednosti koje se ne odnose na stvaranje proizvoda i usluga kao posl. učinaka; oni nastaju vanrednim smanjenjem posl. sredstava ili vanrednim povećanjem obaveza prema izvorima posl. sredstava. Ne mogu se pojavljivati u vezi sa sredstvima rezervi, ili sredstvima zajedničke Pt, niti iz razloga što su u vezi s ličnom odgovornošću.

Redovni prihodi

Su vrednosti prodatih proizvoda, usluga, roba, materijala i primljenih naknada u vezi s plasmanom posl. sredstava, kao i ostale primljene vrednosti koje utiču na posl. rezultat u odredjenom obračunskom razdoblju.

Vanredni rashodi

Su stečene vrednosti pored redovnih prihoda u obračunskom razdoblju; nastaju vanrednim povećanjem obrt. sredstava ili vanrednim smanjenjem obaveza prema izvorima posl. sredstava. Ne mogu se pojavljivati u vezi sa osn. sredstvima, sred. rezervi ili sred. zajedničke Pt, jer se njihovo povećanje obračunava kao povećanje odgovarajućih fondova.

Ukupan prihod (UP)

UP jedinice rač. obuhvatanja je jedinstvena veličina koja čini zbir svih njenih redovnih i vanrednih prihoda u odredjenom obračunskom razdoblju, i raspoređuje se kao celina.

6. Bruto dobit (BD)

Najširi oblik posl. rezultata je BD i ona predstavlja razliku između UP i ukupnih rashoda (UR): $BD = UP - UR$.

Neto dobit (ND)

Do ND preduzeće dolazi kada od BD oduzme, odnosno plati iznos obračunatih poreza i doprinosa (zakonske obaveze - ZO): $ND = BD - ZO$.

Gubitak

Je negativan posl. rezultat koji nastaje kada je UP preduzeća nedovoljan za pokriće njegovih UR u obračunskom periodu: $UR > UP$ sledi GUBITAK.

Raspodela neto dobiti

Ostvarena ND preduzeća može se raspodeliti na deo za povećanje uloga, deo za naknade ulagačima (dividende), deo za rezerve i na deo za plate.

Pokriće gubitka

Ukoliko preduzeće ostvari gubitak, on se može pokriti dotacijom, otpisom potraživanja poverilaca, smanjenjem nenominiranog kapitala (rezervi), smanjenjem sopstvenog kapitala.

DRUGA GLAVA

Knjigovodstveni sistem

1. Jednostavni sistem-preduzetnici
2. Dvojni sistem-pravna lica/privredna drustva
3. Kameralistički sistem-drzavne institucije
4. Konstantni sistem-kombinacija 2+3

Predmet knj. je ažurno i potpuno evidentiranje svih posl.operacija preduzeća u posl.knjigama, odnosno knjigovodstvene promene označavaju posl.operacije

Inventar-knjigovodstvena evidencija(najčešće knjiga) u koju se detaljno unosi popis celokupne imovine jednog preduzeća na odredjeni dan.**Inventar je sistematski pregled celokupne aktivne i pasivne imovine, tipičan primer knjigovodstvene evidencije o ukupnom imovinskom stanju preduzeća, za razliku od pojedinačnih knjigovodstvenih evidencija, u kojima se vrši popis samo pojedinih vrsta imovinskih delova.**

Imovinu jednog preduzeća predstavlja njegova aktiva i pasiva.

Aktiva preduzeća je izražena u njegovoj konkretnoj imovini, tj. u sredstvima koja ono poseduje (novac, valute, sirovine, proizvodi, nepokretnosti) kao i njegovim potraživanjima koja ima da primi od drugih (dužnici).Obzirom na funkciju, trajanje i način učestvovanja u privrednom procesu pojedinih konkretnih sredstava, ona se dele na:

- osnovna, i
- obrotna.

Pasiva označava dugove-obaveze, jednog preduzeća, odnosno izvore (poreklo) konkretnih osnovnih i obrtnih sredstava kojima ono raspolaže.Drugim rečima, pasiva pokazuje visinu potraživanja poverilaca za dobijena od njih osnovna, ili obrtna sredstva na upotrebu i korišćenje, koja preduzeću treba nekada vratiti.

Bilans= sumaran prikaz celokupnog imovinskog stanja jednog preduzeća u odredjenom trenutku.Bilans=fotografija trenutnog stanja imovine jednog preduzeća.

Vrste bilansa:

1. **Osnivački(početni)** – sastavlja se pri osnivanju preduzeća
2. **Završni (zaključni)** – pravi se pri redovnom godišnjem zaključku knjiga
3. **Likvidacioni** – sastavlja se prilikom dobrovoljne ili prinudne likvidacije preduzeća
4. **Fuzioni** – sačinjava se prilikom spajanja jednog sa drugim preduzećem
5. **Poreski** – pravi se na zahtev nadležnih poreskih vlasti zbog utvrđivanja osnovice za oporezivanje.

Bilans ima dva dela:

-aktivu koja obuhvata osnovna (deo sopstvenih) i obrtna sredstva koja preduzeće poseduje u jednom trenutku

- pasivu koja iskazuje visinu tih sredstava obzirom na njihov način pribavljanja; označava izvore tih sredstava. Osnovno obeležje bilansa je što on mora da ima **bilansnu ravnotežu** (zato što se ne može u bilansu kao aktiva iskazivati neki imovinski deo, a da se istovremeno u pasivi ne iskaže njegova protivvrednost kao izvor-poreklo sredstava i obrnuto). Odnosno, zbir vrednosti svih aktivnih delova imovine mora uvek biti u cifarskoj ravnoteži sa vrednošću pasive.

Razlika: Inventar je detaljan pregled svih pojedinačnih imovinskih delova (detaljan i po vrednostima i po količinama) i prikazuje se tabelarno u vidu **jednostranog računa** (imovinski delovi se nižu jedan ispod drugog po određenom redu); Bilans je sumaran pregled stanja pojedinih sredstava preduzeća, kao i sumaran pregled njihovih izvora (prikaz imovinskog stanja preduzeća je sumaran po vrednostima) i tabelarno se prikazuje u obliku **dvostranog računa**, tj. računa sa dve strane (aktivnom i pasivnom).

*****4 osnovne bilansne promene:**

- 1. Promene koje izazivaju povećanje aktive i pasive za isti iznos;** Pr. nabavka materijala na kredit (povećanje vrednosti materijala i povećanje obaveza prema dobavljačima)
- 2. Promene koje izazivaju smanjenje aktive i pasive za isti iznos;** Pr. Dobavljaču je isplaćen dug u gotovini (smanjenje vrednosti gotovine u aktivi i smanjenje obaveza prema dobavljačima u pasivi)
- 3. Promene koje se odnose na levu stranu bilansa, na aktivu i izazivaju promene u njenoj strukturi.** One povećavaju jednu aktivnu poziciju, a drugu aktivnu poziciju smanjuju. Zbir bilansa ostaje nepromenjen.
- 4. Promene koje se odnose samo na desnu stranu bilansa, izazivaju promene samo u strukturi pasive.** Pr. Isplata obaveza prema dobavljačima, tj. iz odobrenog kredita povećaće obaveze prema banci, a smanjiti obaveze prema dobavljačima.

Usled rashoda i prihoda mogu da nastanu sledeće bilansne promene:

- 1) povećanje aktive i pasive usled prihoda
- 2) izmene u strukturi pasive usled prihoda
- 3) smanjenje aktive usled rashoda
- 4) izmene u strukturi pasive usled rashoda

U ovim slučajevima se promene u vezi sa pojavom rashoda i prihoda odražavaju i na desnoj strani bilansa, pasivi, jer dovode dopovećanja ili smanjenja poslovnog fonda

Računi (konta)

Evidencija svih promena na pojedinim imovinskim delovima vrši se pomoću sistematske evidencije – **računa (konto)**. Pod pojmom računa podrazumevamo grafički prikaz terazija koji služi kako za ubeležavanje početnog stanja određenog imovinskog dela tako i za beleženje svake promene nastale u stanju tog imovinskog dela. Za svaki aktivni i pasivni imovinski deo otvara se po jedan ovakav račun. Ovi računi se vode u glavnoj knjizi. Beleženje promene na levu, pozitivnu stranu računa aktivnog imovinskog dela zove se jos dopisivanje jer se njime povećava vrednost tog aktivnog imovinskog dela. Zabeleška na levoj strani računa pasivnog imovinskog dela naziva se otpisivanje jer se smanjuje prvobitna visina obaveza prema izvorima sredstava.

Definicija i uloga računa

Knjigovodstveni račun je grafički instrument tačno utvrđenog kvaliteta imovine, na kome se sistematski i hronološki registruju homogene knjigovodstvene promene u merljivim jedinicama: vrednosnim ili naturalnim (što omogućuje njihovo sumiranje i utvrđivanje prometa i stanja na pojedinim računima) i to tako, da se pomoću njega u svako vreme može saznati početno stanje, promene u određenom vremenskom razdoblju i konačno stanje određenog kvaliteta imovine, radi praćenja, analize i planiranja ekonomske aktivnosti preduzeća.

Stanje i kretanje imovine se prati preko knj.računa; preko njih se saznaju promene pojedinih kvaliteta imovine preduzeća. Registrovanje knj.promena na računima se vrši sistematski, prema kvalitetima imovine na koje se odnose pojedine promene, kao i hronološki, prema vremenu njihovog nastanka.

SALDO predstavlja razliku između dugovne i potrazne strane na jednom racunu. I može biti **DUGOVNI**(promet strane duguje > promet strane potrazuje) i **POTRAZNI**
Aktivni racun i racun rashoda imaju dugovni saldo,a pasivni i prihodni- potrazni saldo.
Saldo oznacava trenutno stanje jednog imovinskog dela.

.**Oblik konta** na kome se vrši sistematsko knjiženje može biti:

1. **Folio-**
2. **Pagina**
3. **Stepenasti**
4. **Tabelarni**
5. **Kombinovani**

Vrste računa:

- 1) računi stanja, računi uspeha i mešoviti računi,
- 2) sintetički i analitički računi,
- 3) bilansni i vanbilansni računi.

Racuni ispravki vrednosti (KOREKTIVNI)-potrebno je shvatiti i specificnost ove malobrojne kategorije racuna,cija se funkcija ne manifestuje u iskazivanju stanja i kretanja sredstava i njihovih izvora, vec u ispravljanju njihovih vrednosti prikazanih na odgovarajucim racunima. Otuda, ovi racuni sami za sebe ne predstavljaju nista posebno i samostalno,pa kao takvi ne bi bili ni potrebni knjigovodstvu. No,njihova je vrednost u dopunskoj f-ji u odnosu na druge racune, jer samo pomocu njih postaje jasna i precizna ekonomska sadrzina izvesnih drugih racuna stanja. Za uocavanje njihove osobenosti i svrhe najbolje ce poslužiti njihov najtipiniji rpedstavnik,tj. **racun IVOS.**

1. **Računi rashoda** su oni računi na čiju se levu stranu beleže iznosi koji predstavljaju smanjenje aktive u odnosu na pasivu, odnosno povećanje pasive u odnosu na aktivu. Na ovim računima se registruju sve one promene koje u suštini znače gubitke preduzeća ili bolje rečeno smanjenje njegove čiste imovine.S obzirom da ovi racuni cifarski dpunjavaju aktivu preduzeca, to su i oni u sirem smislu aktivni, pa uvek imaju i aktivan saldo. Do beleženja na njihovoj desnoj strani dolazi samo izuzetno kada se radi o ispravljanju pogrešnog knjiženja, o izvesnom naknadnom smanjenju već knjiženog rashoda, kao i pri preknjižavanju konačnog salda na račun dobitka i gubitka.
2. **Računi prihoda** su oni računi na čiju se desnu stranu ubeležavaju promene koje predstavljaju iznose povećanja aktive u odnosu na pasivu odnosno iznose smanjenja pasive u odnosu na aktivu. Na njima se dakle evidentiraju sve one promene koje suštinski znače dobitak preduzeća ili povećanje njegove čiste imovine. Na njihovoj levoj strani se vrši beleženje samo kada se vrši storniranje greškom učinjenog knjiženja ili se želi postići samo delimična ispravka, odnosno smanjenje ranije iskazanog prihoda kao i onda kada se vrši preknjižavanje konačnog salda na račune gubitna i dobitka. Treba da pokažu da li je krajnja čista imovina veća ili manja od početne čiste imovine.

118-121 strana-PREzentacije

3.GLAVA

Pod pojmom knjigovodstvenih evidencija (Poslovnih knjiga) pozdrumevamo knjige, kartone ili obrasce koji sluze za knjigovodstveno-tehnicki nacin ubelezavanja poslovnih promena u njih. Najraniji naziv za evidencije bio je „trgovačka knjiga“. Sem knjigovodstvenih evidencija postoje još: operativne, planske, statističke evidencije, od kojih se knjigovodstvene evidencije razlikuju po tome što se „“ svaki njihov deo javlja kao deo jednog zaokruženog sistema uzajamne kontrole i što svoje rezl. Izrazavaju nocanim merilima. Knjigovodstvene evidencije, glavne karakteristike: **automatska kontrola** - nužna posledica bilansa i bilansnog metoda i **novčano merilo** – sveopšti izraz svih vrednosti.

ZAKON O JEDNOOBRAZNOJ RACUNOVODSTVU-deli sve evidencije na **OSNOVNE I POMOCNE**

Osnovne knjigovodstvene evidencije su :

1. Dnevnik- hronološka evidencija: osnovna knj.knjiga koja je svoje ime dobila po tome, što se u nju unose sve dnevne posl.promene, da bi se zatim sistematski razvrstale na odgovarajuće račune Glavne knjige.

Svaka posl.promena predstavlja zasebnu knjižnu jedinicu i ubeležava se odvojeno u Dnevnik. Dnevnik ima sl.kolone:

- Za redni broj knj.stava
- Za datum nastajanja posl.promene
- Za kratak opis suštine posl.promene
- Za oznaku(pozivanje broja) sintetičkog računa
- Za novčani (dugovni i potražni) iznos

Ubeležavanje promena se vrši strogo hronološki. Zbir knjiženja u Dnevniku mora odgovarati zbiru knjiženja na svim računima Glavne knjige.

2. Glavna knjiga –sistematska evidencija: more imati posebne račune za izdvojeno evidentiranje stanja i promena koje nastaju kod svakog aktivnog i pasivnog imovinskog dela, kao i posebne račune za registrovanje svakog nastalog rashoda, odnosno prihoda. U GK se otvara onoliki broj sintetičkih računa koliko ima ukupno aktivnih i pasivnih imovinskih delova, prikazanih u bilansu, aktivnim i pasivnim pozicijama.

Kolone GK su: datum , opis, novčani, dugovni i potražni iznosi. **Povezanost Dnevnika i Glavne knjige:**

1. Krajnji zbir dugovne strane D na kraju 1 posl.perioda treba da odgovara zbiru svih dugovnih strana svih sintetičkih računa u GK

2. Krajnji zbir potražne kolone D po isteku 1 posl.perioda treba da bude ravan zbiru svih potražnih starana svih sintetičkih računa u GK.

U pogledu knjiženja u Dnevniku treba istaci sl.specificnosti :

- A) Da se 1 knjig. Stav naziva **PROSTIM** ako se prilikom beleženja promene zadužuje i odobrava samo 1 racun
- B) Da se rad o **SLOZENOM (KOMBINOVANOM)** knj. Stavu onda, ako se samo 1 racun zadužuje, a više njih odobrava i obratno, odnosno ako se istovremeno i zadužuje i odobrava više racuna

Pomoćne knjigovodstvene evidencije

Su one u kojima se sprovodi takodje sistematsko evidentiranje posl.promena , ali se u njima vrši dalje analitičko izlučivanje i uže grupisanje promena u cilju dobijanja nižih (detaljnijih) pokazatelja. **Pomoćne knj.evidencije su:**

1) *o imovinskom-pravnim odnosima*

2) *gotovini*

3) *materijalu*

4) *sitnom inventaru*

5) *ostalim imovinskim delovima*

6) *uspehu*

7) *o ukupnom stanju*

U kategoriju pomocnih knj. Evidencija prema formulaciji pomenutog zakona ulaze:

-sva skontra (sporedne knjige)

-knjiga osoba(salda konti)

-knjiga nabavke robe

-knjiga prodaje robe

-knjiga izvršenih usluga

-skladisna knjiga i sl.

ZAKLJUCNI LIST- poseban knjigovodstveno-evidenti obrazac koji ne predstavlja nikakvu stalnu knj. Evidenciju u vidu knjige ili kartona, nego koji se sacinjava samo pri sastavljanju periodicnih stanja. Na njemu se vrši zbirno iskazivanje prometa svih sintetickih racuna Glavne knjige i na taj nacin omogucava uzajamno kontrolisanje prometa Dnevnika i Gl. Knjige

Strana 156 . - SALDO RACUNA

SR –neuplaceni delovi osnovnog kapitala pokazuje visinu upisanog,ali neuplacenog osnovnog kapitala i ima funkciju da odvoji deo osn, kapitala koji je upisan a cija uplata nije zahtevana od dela osnovnog kapitala koji je upisan i cija je uplata zahtevana. Radi se o korektivnom racunu racuna akcijski kapital uz pomoc koga se nominalna vrednost osn. kap .svodi na uplaceni iznos osn.kap.

Navesti pozijamljene izvore:

1) **sa kamatom** (kratkoročni i dugoročni krediti, obaveze po osnovu obaveznica)

2) **bez kamate** (rane tekuće obaveze koje se foriraju orema trecim licima; primer obaveze prema dobavljacima,zarade za zaposlene..)

Kada mi dajemo kredit to du DUGOROCNI I KRATKOROCNI finansijski plasmani i ocekujemo prinos u vidu **kamate**,a kada primamo to su krat. I dugor. Krediti i imamo **trosak u vidu kamate**

Ulaganja u druga preduzeća(učešća)- ulaganja koja su izvršena u cilju ostvarenja dugoročnog uticaja na poslovnu politiku drugih preduzeća, a radi poboljšanja sopstvenog poslovanja ulagača.u Zavisnosti od pravne forme,razlikuju se i ova ulaganja. Kod D.O.O. ova ulaganja se ostvaruju kupovinom udela u osnovnom kapitalu. Kod A.D. se ostvaruju kupovinom običnih akcija. Preduzeće koje na ovaj način ostvaruje učesšće u drugom preduzeću ima pravo na deo dobiti, vlasnici udela na tantijeme, a vlasnici akcija na dividende. Prilikom ovakvih kupovina (udela,akcija) nuzno nastaju i troskovi (provizija brokera,takse),koji zajedno sa cenom koja je placena pri kupovini cine nabavnu vrednost. Knjigovodstveno se ovo obuhvata zaduzivnjame racuna ucesca za nabavnu vrednost kupljenih ucesca i odobravanjem tekuće racuna ili racuna blagajne za isti iznos.

Dugoročni plasmani- ugovorne novčane pozajmice jednog preduzeća drugom na rok duži od jedne godine. Na sredstva koja je pozajmio, kreditor naplaćuje kamatu koja za njega predstavlja finansijski prihod, a za zajmotražioca finansijski rashod. Isplata kredita drugom preduzeću dovodi do povećanja dugoročnih plasmana i do smanjenja gotovine na žiro računu ili računu blagajne.

Ulaganja u hartije od vrednosti- preduzeće može ostvariti prinos na slobodna novčana sredstva kupovinom HOV od vrednosti drugih emitenata. Ovaj plasman može biti pogodan jer se hartije mogu lako konvertovati u gotovinu, i može se vršiti i na duži i na kraći rok; ova ulaganja se vrše u cilju ostvarenja prinosa na plasirani kapital i obezbedjenja likvidnosti. Mogu biti dugoročne hartije ako se kupuju u cilju dugoročnog poslovanja, ali bez uticaja na poslovanja emitenta, a mogu biti i kratkoročne hartije ukoliko se kupuju u cilju prodaje u bliskoj budućnosti. Knjigovodstveno obuhvatanje kupovine HOV se vrši zaduzivanjem racuna HOV i odobravanjem tek, racuna ili racuna blagajne. Ulaganja u HOV se vrše u cilju ostvarenja prinosa na plasirani kapital i obezbeđivanja likvidnosti. U slučaju da su preduzeću neophodna sredstva za izmirenje obaveza, ono prodaje HOV, pri čemu se cena može razlikovati od cene koju je ono svojevremeno platilo (dobitak/gubitak). Knjigovodstveno se prodaja HOV obuhvata zaduzivanjem tek. racuna ili racuna blagajne za prodajnu cenu i odobrenjem racuna HOV za nabavnu vrednost (kupovnu cenu), pri čemu ukoliko je prodajna cena veća od kupovne, razlika predstavlja dobitak i obrnuto.

(rekla da se izvuče najbitnije) –strana 163 /164 oblast 7.

Podela osnovnih sredstva (prema odnosu osn. sred. prema procesu proizvodnje):

- 1) **osn. sred. u funkciji-** sva sredstva koja se koriste u poslovnom procesu (zemljište, sume, gradj. objekti, zasadi, osnovno stado...);
- 2) **osn. sred. u pripremi-** ukoliko od početnih ulaganja do aktiviranja osn. sred. Prođe određeni vremenski period; njihova izgradnja još uvek nije završena; faza pripreme obuhvata obezbeđenje novčanih sredstava, nabavku materijala i opreme, izgradnju i montazu, itd
- 3) **osn. sred. van funkcije-** sredstva koja se ne mogu koristiti u poslovanju jer su fizički istrošena, moralno zastarela, zato što njihovo korišćenje nije ekonomski racionalno izgubila su svoju upotrebnu vrednost za preduzeće

7.2. Knjigovodstvena evidencija osn. sred.

Preduzeća vode sledeće vrste evidencije:

- 1) **glavnu knjigu-** u njoj se vodi **sintetička evidencija** i evidencija **po grupama osn. sred.** (oprema, gradj. objekti). Preko stanja na računima gl. knjige, preduzeće ima uvid u stanje i promene sredstava po vrednosti.
- 2) **knjigu inventara-** oblik analitičke evidencije koja je overena od strane ovlašćenog lica. radi se o obliku obavezne evidencije koja treba da pruži podatke o stanju i promenama osnovnih sred. Knjiga inventara ima sl. kolone: inventarni broj, nomenklatura broj, naziv osn. sredstva sa blizim oznakama, dobavljivač i njegovo sedište, broj i datum dokumenta o prijemu osn. sred. , vek trajanja, datum stavljanja u upotrebu, nabavna vrednost, otudjenje, rashodovanje sa naznakom datuma i primedba. Upisom u ovu knjigu, svako sredstvo dobija inventarni broj, koji se ne može menjati niti koristiti za označavanje drugog sredstva. Ova knjiga se koristi sve dok u njoj ima slobodnih listova, nakon toga se prelazi na novu knjigu.
- 3) **analitičku evidenciju-** vrši se na slobodnim listovima (karticama). Na prednjoj strani se upisuju podaci o osn., sred. , dok se na poledjini pišu stanje i promene vrednosti osn. sred.

+ često se koristi i **reversna knjiga** (pomoćna evidencija) koja se vodi za korisnike osn. sred.

8.1 materijal-pojam,podela,evidencija

Pod materijalom se podrazumevaju **predmeti rada** (sirovine,osnovni i pomocni proizvodni materijal),**pomocni neproizvodni materijal,gorivo,mazivo,sitan inventar,ambalaza,autogume i otpaci**.Sirovine predstavljaju proizvode primarne proizvodnje,koje u promet ulaze u nepreradjenom stanju (nafta, ruda i dr.). Za razliku od njih osnovni materijali predstavljaju proizvode preradivacke industrije (npr.predivo).

***Sirovine i osnovni proizvodni materijali** predstavljaju osnovnu sadrzinu proizvoda,pri cemu je presudna uloga ona koju imaju u proizvodnji proizvoda. Drugim recima u proizvodnji jednog proizvoda,jedan materijal moze biti osnovni, a u proizvodnji nekog drugog proizvoda pomocni. Zbog toga se pomocnim materijalima smatraju oni koji ulaze u sastav proizvoda,ali koji ne predstavljaju njegovu osnovnu sadrzinu. Za razliku od pomocnih proizvodnih mat,neproizvodni pom.materijali ne ulaze u sastav proizvoda,vec omogucavaju normalno odvijanje proizvodnog procesa (materijali za odrzavanje osnovnih sredstava).

*Sto se tice **goriva**,ona mogu biti: **tehnoloska** (koks), **energetska** (sluze za proizvodnju energije) i **goriva za ogrev** (za zagrevanje prostorija).

***Sitan inventar** se odnosi na sredstva za rad koja imaju vek trajanja kraci od jedne godine il cija je nabavna vrednost niza od propisane.

*Pod **ambalazom** se podrazumevaju materijali i stvari koje se koriste sa pakovanje proizvoda kako bi se ocuvala njihova svojstva pri skladistenju i transportu. Ambalaza se deli:

- 1) **prema funkciji** (ambalaza koja ima karakter osnovnog sredstva i koja ima karakter obrotnog sredstva)
- 2)**vezanosti za proizvod** – neodvojiva(tube) i odvojiva (nepovratna i povratna).

Evideniranje materijala se vrsi u:

- 1) **finansijskom knjigovodstvu**-ovde se vrsi sinteticko evidentiranje materijala kao dela obrtnih sred. po vrednosi,sto znaci da racun materijal svojim prometom i saldod prikazuje stanje i promene ukupnih zaliha materijala
- 2) **materijalnom knj.** – ovde se vrsi analiticko evidentiranje materijala po vrsi,kolicini i vrednosi,pri cemu se javlja onoliko analitickih racuna koliko vrsta materijala dato preduzece koristi,a saldo ovih racuna pokazuje vrednos i kolicinsko stanje i promene zaliha date vrste materijala
- 3) **magacinsko knj.** – takodje analiicka evidencija koja se od materijalog knj. Razlikuje po tome sto se u njoj iskazuju promene i stanje pojedinih materijala samo naturalno,odnosno materijal se vodi po vrsti i kolicini.

Materijal na putu i dobavljac za nefakturisani materijal koriste se kao racun zbog posovanja principa azurnosti i potpunosti.

9.2. Nabavka robe po prodajnoj ceni

Trgovinska preduzeca na malo vode zalihe robe po prodajnoj vrednosti. Prodajna vrednost se obracunava na osnovu prodajne cene koja predstavlja zbir nabavne cene (fakturna cena+zavisni troskovi nabavke) i razlike u ceni.Planirane prodajne cene se sastoje od planirane nabavne cene i planirane razlike u ceni. Razlika u ceni predstavlja potencijalni bruto dohodak preduzeca. Realizacijom robe ovaj potencijalni dobitak postaje ostvaren dobitak. Visina razlike u ceni zavisi od visine obracunate razlike u ceni i ostvarenog prometa robe. Razlikom u ceni se pokrivaju troskovi poslovanja trgoviskog preduzeca,pri cemu eventualna razlika predstavlja ostvareni finansijski rezultat (dobitak ili gubitak). Razlika u ceni se moze javiti u vidu slobodno obracunate razlike u ceni i to kod roba cije se cene slobodno formiraju. Razlika u ceni se moze pojaviti u vidu

marže, koja je data u procentu i to kod roba čija je proizvodjačka ili veleprodajna cena limitirana od strane državnog organa. Konacno, kod roba čije cene utvrđuje proizvođač, razlika u ceni se javlja u obliku rabata.

9.3 Nabavka robe sa obracunom PDV-a

Zevidenciju robe po prodajnim cenama s obracunom poreza na dodatu vrednost vode trgoviska preduzeca na malo, koja robu prodaju krajnjim potrosacima. Trgovina na malo u cenu robe uracunava i naplacuje porez na prome na dodatu vrednost.

10. Izmirenje obaveza prema dobavljacima

Pod popustima se podrazumevaju sva ugovorena snizenja kupovne cene koja dobavljac odobravaju kupcima njihovih proizvoda ili usluga u cilju povecanja porudzbina ili ubrzanja naplate. Radi se o instrumentima prodajne politike dobavljacka, kao sto su: kolicinski rabat, sezonski raba, kasa skono, superrabat itd. Pored ovih popusta, postoje i snizenja ugovorenih cena do kojih dolazi na zahtev kupaca usled propusta pri isporuci proizvoda ili usluga (isporuka proizvoda nizeg kvaliteta od dogovorenog, kasnjenje u isporuci, stete na proizvodima i dr.) u vidu obestecenja kupca (npr. kroz bonifikaciju). I u slucaju popusta i u slucaju propusta pri isporuci, dolazi do smanjenja obaveza prema dobavljacima.

*****Menica** predstavlja HOV koja mora sadržati tzv. bitne elemente (oznaku da je menica, bezuslovni uput za placanje odredjene novcane svoje, potpis trasata, naziv trasanta, naziv remitenta, dospece, datum i mesto izdavanja). O ruku dospeca, imalac menice je podnosi na naplatu, pri čemu se isplata može izvršiti iz svih raspolozivih novanih sredstava duznika. Rok dospeca može biti jednak roku placanja obaveze i u to slucaju je menicna obaveza jednaka obavezi dobavljacka za čije se placanja izdaje. Česce je medjutim da je rok dospeca menice duzi od roka placanja obaveze prema dobavljacima. U tom slucaju se javlja pasivna kamara s obzirom da imalac menice (remitent) ima pravo na kamatu za vreme koje protekne od roka placanja obaveze do roka dospeca menice. Zamena obaveza prema dobavljacima menicnim obavezama se knjigovodstveno obuhvata zaduzivanjem racuna dobavljacki za iznos obaveze i odobravanjem racuna menicne obaveze za isti iznos uvecan za iznos pasivne kamate, koja se obuhvata na racunu ispravka vrednosti menicnih obaveza. Isplata menicnih obaveza se obuhvata zaduzivanjem racuna menicne obaveze (cime se one gase) i odobravanjem tekućeg racuna. Konacno, isplata kamata po osnovu menicnih obaveza smanjuje novac na tek. racunu i menicne obaveze, ali je treba preneti sa racuna ispravka vrednosti menicnih obaveza na racun finansijski rashodi, s obzirom da ovaj rashod nastaje placanjem.

DOPUNA SA SLAJDOVA

GODISNJI IZVEŠTAJ-obracun (slajd 16)

1. **Bilans stanja** – imovinski i finansijski položaj preduzeća
2. **Bilans uspeha** – prinosni položaj (uspešnost poslovanja)
3. **Izveštaj o tokovima gotovine** – prilivi i odlivi gotovine i neto novčani tok
4. **Izveštaj o promenama na kapitalu** - ***Izveštaj o neraspoređenoj dobiti** (nije propisan regulativom u Srbiji)
5. **Napomene uz finansijske izveštaje** (nije propisana forma)

BILANS USPEHA- finansijski izveštaj u kome su prikazani rashodi i prihodi za određeni obračunski period jednog entiteta i njihova razlika u vidu periodičnog rezultata – dobitka ili gubitka

RAZLIKA IZMEDJU KONTNOG OKVIRA I PLANA

- **Kontni okvir je širi pojam od kontnog plana.**
- **Predstavlja spisak računa koji se mogu otvoriti u knjigovodstvu jednog preduzeća (proizvodnog, trgovinskog ili uslužnog). Eliminisanjem onih računa iz kontnog okvira a koji nisu potrebni konkretnom preduzeću i adekvatnim raščlanjavanjem pojedinih računa, nastaje kontni plan.**
- **Kontni plan jeste lista računa stvarno otvorenih u knjigovodstvu konkretnog preduzeća koji služe za evidentiranje poslovnih promena. Važeći kontni okvir u našoj zemlji od 1.1.1997. godine zasnovan je na bilansnom principu. Pored njega, postoji još i kontni okvir po procesnom principu.**

KLASE

- **Klasa 0 – Neuplaćeni upisani kapital i stalna imovina**
- **Klasa 1 – Zalihe**
- **Klasa 2 – Kratkoročna potraživanja, plasmani i gotovina**
- **Klasa 3 – Kapital**
- **Klasa 4 – Dugoročna rezervisanja i obaveze**
- **Klasa 5 – Rashodi**
- **Klasa 6 - Prihodi**
- **Klasa 7 – Otvaranje i zaključak računa stanja i uspeha**
- **Klasa 8 – Vanbilansna evidencija**
- **Klasa 9 – Obračun troškova i učinaka**
- **DNEVNIK JE: poslovna knjiga hronološkog karaktera u kojoj se poslovne transakcije evidentiraju u skadu sa principima dvojnog knjigovodstva. U kompjuterskim uslovima vođenja knjigovodstva, dnevnik je izgubio svoj originalni izgled, odnosno modifikovan je u nalog za knjiženje. Drugim**

rečima, dnevnik je osnovna poslovna knjiga u kojoj se poslovne promene upisuju po vremenu njihovog nastanka (hronološkim redom).

sadrži sledeće elemente: naziv i mesec za koji se vodi, broj strane, datum nastanka promene, nazive i brojeve (šifre) računa, iznose po stranama duguje i potražuje i kratak opis poslovne promene sa pozivom na odgovarajuće dokumente. Kada se proknjiži poslovna promena u dnevniku nastaje knjigovodstveni stav, a on može biti prost (dva računa u jednom stavu) i složen (više od dva računa u jednom stavu).

- **GLAVNA KNJIGA JE:** poslovna knjiga koja ima karakter sistematske evidencije, a čini je skup međusobno povezanih računa u jednu celinu, pri čemu se knjiženja na računima obavljaju prema predmetu (vrsta računa) i karakteru (povećanje ili smanjenje).
- njenu osnovnu strukturu čine finansijske kartice sa sintetičkim kontima, a dopunsku strukturu mogu da čine analitičke kartice sa analitičkim finansijskim kontima.

ZAKON O RACUNOVODSTVU I REVIZIJI-ROKOVI CUVANJA

- Jedino se dokumentacija o zaradama zaposlenih čuva trajno!!! PENZIJA
- Finansijski izveštaji 20 godina
- Revizorski izveštaj 20 godina
- Dnevnik i glavna knjiga 10 godina
- Pomoćne knjige 5 godina
- Isprave i instrumenti platnog prometa 5 godina

KAMATE

- Zatezna kamata (obračun od-do) Dobavljači
- Kamata za neblagovremeno plaćene javne prihode (obračun od-do) Poreska uprava
- Obračun kamate po eskontnoj stopi
- Izračunavanje stope i kamate konformnom metodom
- Kamata po Carinskom zakonu

RACUNOVODSTVENI PRINCIPI

- Računovodstveni principi su pretpostavke, konvencije i koncepti kojim se određuje sadržina računovodstvenih kategorija, njihovo oblikovanje i prezentovanje ciljnim adresatima.

RACUN. NACELA

- Računovodstvena načela predstavljaju opšta pravila u izveštavanju o poslovnim aktivnostima. Oni su i baza za utvrđivanje standarda
- ...oblikuju koncepciju računovodstva u funkciji obezbeđenja kvaliteta izlaznih informacija.

KONCEPT POSLOVNE SAMOSTALNOSTI predstavlja zahtev :

- ... prema kome preduzeće treba posmatrati kao jednu samostalnu celinu, nezavisnu od vlasnika ili drugih preduzeća;

KONCEPT KONTINUITETA polazi od pretpostavke:

- ... preduzeće trajno poslovati, te neće smanjivati obim poslovanja. To podrazumeva da se imovina preduzeća vrednuje u visini novčanog izdatka učinjenog u trenutku njenog sticanja, i da se vrši periodiziranje rezultata poslovanja;

KONCEPT STABILNE VALUTE:

...pretpostavci da se kupovna snaga novčane jedinice ne menja

NACELO ISTORIJSKOG TROSKA

- **Zahtev da se evidencija poslovnih transakcija zasniva na visini novčanog izdatka učinjenog u trenutku pribavljanja imovine. Roba, osnovna sredstva, materijal, sitan inventar i sl. Se vrednuju u visini nabavne cene, a gotovi proizvodi u visini troškova proizvodnje. Obaveze se vrednuju u visini nabavne vrednosti. Prednost primene ovog načela je u lakoći utvrđivanja troškova nabavke, a nedostatak u tome što ne prikazuje realnu vrednost u realnim uslovima;**
- *Načelo objektivnosti* – Zahtev da finansijski izveštaji treba da se baziraju na osnovu objektivnih, dokumentovanih podataka;
- *Načelo potpunosti* – Zahtev da finansijski izveštaji sadrže sve značajne informacije koje su neophodne za validnu ocenu poslovanja preduzeća;
- *Načelo realizacije* – Zahtev da se prihodi evidentiraju u knjigovodstvu onda kad su stvarno nastali – kad su zarađeni, a ne onda kada je nastalo novčano primanje;
- *Načelo sučeljavanja prihoda i rashoda* – Zahtev da se rezultat poslovanja utvrđuje kao razlika prihoda i rashoda, ali i isključivo onih koji se odnose na isti obračunski period;
- *Načelo materijalnosti* - Zahtev da se respektuju sva načela koja imaju važnu ulogu u stvaranju realne slike preduzeća;
- *Načelo konzistentnosti* – Zahtev da se jednom usvojene računovodstvene politike dosledno primenjuju;

RACUNI (KONTA) PREMA SLOZENOSTI.

- Sintetička konta predstavljaju knjigovodstveni račun koji u sebi sadrži više skladnih konta, odnosno salda (npr. Kupci)

- Subsintetička konta (npr. Kupci u zemlji i Kupci u inostranstvu)
- Prosti računi (npr. Kupac Energoprojekt)

POMOCNI RAČUNI, TJ. ISPRAVKE VREDNOSTI

- Funkcija korektivnih računa tj. ispravki vrednosti je dopunska, jer oni samostalno ne egzistiraju, već koriguju neki imovinski deo.
- Ispravka vrednosti osnovnih sredstava
- Ispravka vrednosti meničnih obaveza
- Razlika u ceni robe
- Odstupanje od planskih nabavnih cena materijala